แหลงใต้

แหลงใต้ (16)

สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์[1]

ท่านผู้อ่านที่เคารพครับ ท่านลองคิดดูซิครับว่า คนเราเวลาพบกันถ้าไม่มี “ภาษาพูด” ใช้เราจะสื่อความหมายกันอย่างไร ทำอย่างไรเราจึงจะแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ความคิด ความรู้สึกและความต้องการซึ่งกันและกันได้ หรือเวลาพบหน้ากัน เราจะใช้วิธีการ “ยักคอ” (พยักหน้า) ยิ้มให้กัน โบกไม้โบกมือกัน คงยากที่จะทำความเข้าใจกัน ไม่อย่างนั้นก็ต้องใช้วิธีเขียนหนังสือเป็นตัวอักษรหรือวาดภาพบอกกัน ซึ่งคนที่อ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ก็ยากที่จะสื่อความหมายกันได้ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่วิเศษจริง ๆ ที่บรรพบุรุษของพวกเราได้คิด “ภาษาพูด” ด้วยการกำหนดให้เปล่งเสียงออกมาแล้วกำหนดความหมายว่า ถ้าออกเสียงอย่างนี้ให้หมายถึงอย่างนี้ ถ้าออกเสียงอย่างนั้นก็ให้หมายถึงอย่างนั้น แล้วมีการตกลง ยอมรับ และรับรู้ร่วมกัน ทำให้คนไทยมีภาษาไทยใช้ในการสื่อสารทำความเข้าใจกันได้อย่างสะดวกสบายมาตั้งนานแสนนานก่อนที่พ่อขุนรามคำแหงมหาราชจะทรงคิดประดิษฐ์ลายสือไทยหรือภาษาเขียนขึ้นมาใช้เสียอีก

ดังนั้น เสียงที่กำหนดความหมายไว้ที่คนไทยตกลงรับรู้ร่วมกันก็กลายเป็นภาษาไทย (ภาษาของกลุ่มคนไทย) แม้ว่าชาวไทยแต่ละภาคจะมีภาษาถิ่นของตนเองใช้ แต่ภาษาส่วนใหญ่จะออกเสียงคล้ายกัน และมีความหมายตรงกัน ภาษากลางจึงกลายเป็นภาษามาตรฐานหรือภาษาหนังสือ และเราสามารถใช้ภาษากลางสื่อสารกันได้ทุกภาคทั่วประเทศ แต่ก็มีคำบางคำที่ในภาษากลางและภาษาถิ่นจะมีเสียงผิดเพี้ยนกันไปบ้าง และบางคำแม้จะเขียนเหมือนกันแต่มีความหมายแตกต่างกัน คือ อาจมีความหมายย้ายที่ ความหมายแคบเข้า หรือความหมายกว้างออกก็มี ดังในตัวอย่าง คำว่า

บัว

คำว่า “บัว” ก็เป็นอีกคำหนึ่งที่น่าสนใจครับ เพราะว่า ภาษากลาง (ทก.) และภาษาถิ่นใต้ (ทต.) ใช้คำว่า **“บัว”** เป็นคำนามเหมือนกัน แล้วใช้ในความหมายเดียวกัน **หมายถึง ดอกบัว** คือ ชื่อเรียกไม้น้ำหลายชนิด หลายสกุลและหลายวงศ์ มีเหง้ายาวทอดอยู่ในตม ใบเป็นแผ่นกลม ขอบเรียบ อยู่ห่าง ๆ กัน ก้านใบและก้านดอกแข็ง ชูใบและดอกขึ้นพ้นผิวน้ำ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ.2542 หน้า 618)

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (**บัว**เป็นดอกไม้เท่เป็นสัญลักษณ์ประจำพุทธศาสนา)
   (ทก.) **ดอกบัว**เป็นดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ประจำพุทธศาสนา
2. (ทต.) (**บัว**หลวงเท่ยังดอกสีขาวเรียกว่า สัตตบุษย์)
   (ทก.) **ดอกบัว**หลวงที่มีดอกสีขาวเรียกว่า สัตตบุษย์

[1] รองศาสตราจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

3. (ทต.) (**บัว**เท่ยังใบใหญ่ๆ เรียกว่า บัวขอบด้งหรือบัววิกตอเรีย)
(ทก.) **ต้นบัว**ที่มีใบโตๆ เรียกว่า บัวขอบกระด้งหรือบัววิกตอเรีย

คำว่า "บัว" ที่มีใช้เฉพาะในภาษาถิ่นใต้ แต่ไม่มีใช้ในภาษากลาง คือ คำว่า "**บัว**" ที่ชาวปักษ์ใต้ใช้เป็นคำนาม **ใช้ในความหมายว่า สถูป** คือ สิ่งก่อสร้างซึ่งก่อไว้สำหรับบรรจุกระดูก (อัฐิ) ของบรรพชนผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว มักก่อด้วยอิฐถือปูนเป็นรูปดอกบัวแล้วทำมณฑปคลุมไว้ด้านบนเหนือดอกบัวเสมือนเป็นหลังคา สิ่งก่อสร้างนี้จึงเรียกว่า "บัว" (เพราะทำเป็นรูปดอกบัว) เมื่อถึงเดือน 5 ของทุกๆ ปี ชาวปักษ์ใต้จึงมีประเพณี "เอาโดก (กระดูก) บรรพบุรุษเข้าบัว" หรือทำบุญบัว เพราะ "บัว" เป็นสถูปที่บรรจุอัฐิ (กระดูกบรรพบุรุษ)

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (**บัว**ของชาวปักษ์ใต้คือสิ่งก่อสร้างสำหรับบรรจุอัฐิของบรรพบุรุษ)
(ทก.) **สถูป**ของชาวปักษ์ใต้คือสิ่งก่อสร้างสำหรับบรรจุอัฐิของบรรพบุรุษ
2. (ทต.) (พอถึงเดือน **5** ชาวใต้เท่ยังบัวก้าทำบุญบัวหรือบังกุลบัว)
(ทก.) พอถึงเดือน **5** ชาวปักษ์ใต้ที่มี**สถูป**ก็จะทำบุญ**สถูป**หรือบังสุกุล**สถูป**
3. (ทต.) (แทบอี้ทุกวัดในปักษ์ใต้ ชาวบ้านมักอี้สร้าง**บัว**ไว้รอบๆ วัด)
(ทก.) แทบจะทุกวัดในปักษ์ใต้ชาวบ้านมักจะสร้าง**สถูป**ไว้รอบๆ วัด

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า คำว่า "บัว" ที่เป็นคำนาม โดยทั่วไปแล้วทั้งภาษากลางและภาษาถิ่นใต้ จะใช้ในความหมายเหมือนกัน คือ หมายถึง ต้นบัว กอบัวหรือดอกบัว ที่เป็นพืชน้ำจำพวกหนึ่งนั่นเอง แต่ในภาษาถิ่นใต้ยังใช้ในความหมายที่กว้างออก โดยเรียกสิ่งก่อสร้างที่ทำเป็นรูปดอกบัว เพื่อใช้สำหรับบรรจุอัฐิของบรรพชน ซึ่งก็คือ "สถูป" ว่า "บัว" ไปด้วย นะครับ

ชั้น

คำพ้องรูปที่ทั้งภาษากลางและภาษาถิ่นใต้เขียนเหมือนกัน และมีความหมายเหมือนกันก็มี มีบางคำแม้จะเขียนเหมือนกัน แต่มีความหมายแตกต่างกันก็มี มีคำลักษณะเช่นนี้ที่น่าสนใจอีกคำหนึ่ง คือ คำว่า "ชั้น"

ภาษากลางและภาษาถิ่นใต้ใช้คำว่า **"ชั้น" เป็นคำนาม 1** ในความหมายว่า **หิ้งวางของหรือที่สำหรับวางของอย่างหนึ่ง มีพื้นซ้อนกันคล้ายตู้ แต่ไม่มีบานปิด** (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 355)

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (เถ้าแก่จ้างชั่งมาทำ**ชั้น**เท่ร้านในหลาด)
(ทก.) เถ้าแก่จ้างช่างมาทำ**หิ้งวางของ**ที่ร้านในตลาด
2. (ทต.) (**ชั้น**เท่ทำกับจกน่าว่าอี้แข็งแรงหวาเท่ทำกับไม้)
(ทก.) **หิ้งวางของ**ที่ทำด้วยกระจกน่าจะแข็งแรงกว่าที่ทำด้วยไม้
3. (ทต.) (น้องอย่าเอาพระมาตั้งบน**ชั้น**นี้แหละ)
(ทก.) น้องอย่านำพระพุทธรูปมาวางบน**หิ้งวางของ**นี้ซี

ภาษากลางและภาษาถิ่นใต้ ยังใช้คำว่า **"ชั้น" เป็นคำนาม 2** ในอีกความหมายหนึ่งว่า **สิ่งที่ซ้อนลดหลั่นกันเป็นชั้นๆ** (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 355)

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (ฉัตรเป็นเครื่องสูงเท่มีลักษณะเป็น**ชั้น**)

(ทก.) ฉัตรเป็นเครื่องสูงที่มีลักษณะ**ซ้อนลดหลั่นกันเป็นชั้น ๆ**

2. (ทต.) (โรงแรมนี้เขาทำห้องสูงต่ำเป็น**ชั้น ๆ** เหมือนกัน)

(ทก.) โรงแรมนี้เขาทำห้องสูงต่ำ**ซ้อนลดหลั่นกันเป็นชั้น ๆ**

3. (ทต.) (น้ำตกนี้ไหลลงมาเป็น**ชั้น**สวยงามมาก)

(ทก.) น้ำตกนี้ไหลลงมา**ลดหลั่นกันเป็นชั้น ๆ** สวยงามมาก

ภาษากลางและภาษาถิ่นใต้ ใช้คำว่า **"ชั้น" เป็นคำนาม 3** ในความหมายว่า **ชั้นที่ลดหลั่นกันหรือชั้นวรรณะ** เหมือนกันด้วย

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (คนเราทุกคนก้าเป็นคนเหมือนกัน เราไม่ควรอี้แบ่ง**ชั้น**กัน)

(ทก.) คนเราทุกคนก็เป็นคนเหมือนกัน เราไม่ควรจะแบ่ง**ชั้นวรรณะ**กัน

2. (ทต.) (คนรวยส่วนใหญ่ขี้แบ่ง**ชั้น**กับคนเท่จนหวาดตัว)

(ทก.) คนที่ร่ำรวยส่วนมากมักแบ่ง**ชั้นวรรณะ**กับคนที่จนกว่าตัวเอง

3. (ทต.) (แม้ว่าเราอี้เป็นละ**ชั้น**กัน แต่ความเป็นคนของเราเท่ากัน)

(ทก.) แม้ว่าเราจะเป็นคนละ**ชั้นวรรณะ**กัน แต่ความเป็นคนของเราเท่ากัน

ภาษากลางและภาษาถิ่นใต้ ใช้คำว่า **"ชั้น" เป็นคำนาม 4 ในความหมายว่า** ขั้นหรือตอน เหมือนกันได้ด้วย

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (เรื่องเท่านายสั่งให้เขียนนั้นเราเขียนไปได้ถึง**ชั้น**เท่สองแล้ว)

(ทก.) เรื่องที่เจ้านายสั่งให้เขียนนั้นเราเขียนไปได้ถึง**ตอน**ที่ 2 แล้ว

2. (ทต.) (**ชั้น**ต่อไปผมว่าเป็นหน้าเท่เทคุณอี้ต้องทำแล้ว)

(ทก.) **ตอน**ต่อไปผมว่าเป็นหน้าที่ที่คุณจะต้องทำแล้ว

3. (ทต.) (งานนี้ยังต้องทำอีกหลาย**ชั้น**เหลย)

(ทก.) งานนี้ยังต้องทำอีกหลาย**ขั้น**อีก

ภาษากลางและภาษาถิ่นใต้ ใช้คำว่า **"ชั้น" เป็นคำนาม 5 ใช้ในความหมายว่า ลำดับหรืออันดับ** เหมือนกันด้วย

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (คุณกับผมแข่งกันไม่ได้หรอกหมันมือคนละ**ชั้น**กัน)

(ทก.) คุณกับผมแข่งกันไม่ได้หรอกมันมือคนละ**อันดับ**กัน

2. (ทต.) (งานนี้คุณทำได้ดีเกือบเทียบ**ชั้น**กับผมได้แล้ว)

(ทก.) งานนี้คุณทำได้ดีเกือบเทียบ**อันดับ**กับผมได้แล้ว

3. (ทต.) (นักกีฬาไทยยังมีมาตรฐานห่างจากจีนหลาย**ชั้น**เหลย)

(ทก.) นักกีฬาไทยยังมีมาตรฐานห่างจากจีนหลาย**ลำดับ**อีก

ภาษากลางและภาษาถิ่นใต้ใช้คำว่า **"ชั้น" เป็นคำวิเศษณ์ ในความหมายว่า "ที่ซ้อนทับกันเป็นแผ่น ๆ"** ได้เหมือนกันด้วย

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (หนมชั้นนี้เขาเท่แป้งให้เป็น**ชั้น ๆ**)

(ทก.) ขนมชั้นนี้เขาเทแป้งให้**ซ้อนทับกันเป็นแผ่น ๆ**

2. (ทต.) (เขาเอาหินชวนมาตั้งเป็น**ชั้น**เพื่อตกแต่งบ้าน)

(ทก.) เขานำหินชนวนมาวาง**ซ้อนทับกันเป็นแผ่น ๆ** เพื่อตกแต่งบ้าน

3. (ทต.) (ชั่งเอาผ้าตั้งเป็น**ชั้น**ก่อนอี้ตัดเป็นกางเกง)

(ทก.) ช่างนำผ้ามาวาง**ซ้อนทับกันเป็นแผ่น ๆ** ก่อนจะตัดเป็นกางเกง

ที่เรา “แหลง” (พูด) กันมาทั้งหมดข้างต้นนั้น เป็นการพูดถึงคำว่า “ชั้น” ที่ทั้งภาษากลางและภาษาถิ่นใต้ ต่างก็นำมาใช้เหมือนกัน ไม่ว่าชนิดของคำและความหมายของคำ

แต่คำว่า “ชั้น” ในภาษาถิ่นใต้ยังมีใช้แตกต่างไปในลักษณะที่มีความหมายกว้างออกหรือใช้ในหลายความหมายมากกว่าที่มีใช้อยู่ภาษากลาง ได้แก่

ภาษาถิ่นใต้ ใช้คำว่า **“ชั้น” เป็นคำนาม มีความหมายว่า ปิ่นโต** คือ ภาชนะสำหรับใส่ของกิน มีลักษณะซ้อนกันเป็นชั้น ๆ มีหูร้อยหิ้วได้ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หน้า 699)

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (ชาวบ้านเอาข้าวปลาอาหารใส่**ชั้น** แล้วก้าหิ้ว**ชั้น**ไปวัด)
   (ทก.) ชาวบ้านเอาข้าวปลาอาหารใส่**ปิ่นโต** แล้วก็หิ้ว**ปิ่นโต**ไปวัด
2. (ทต.) (ผมเห็นตัวหิ้ว**ชั้น**เปล่าเข้าวัด แต่ตอนออกจากวัดตัวหิ้ว**ชั้น**เสียตัวแอ่นนิ)
   (ทก.) ผมเห็นคุณหิ้ว**ปิ่นโต**เปล่าเข้าวัด แต่ตอนออกจากวัดคุณหิ้ว**ปิ่นโต**เสียตัวแอ่นเลย
3. (ทต.) (แด็กวัดหิ้ว**ชั้น**ตามหลังพระเวลาพระไปยืนบาตร)
   (ทก.) เด็กวัดหิ้ว**ปิ่นโต**ตามหลังพระเวลาพระไปบิณฑบาต

ภาษาถิ่นใต้ยังใช้คำว่า **“ชั้น” เป็นคำวิเศษณ์** ในอีกความหมายหนึ่งก็ได้ คือ **ในความหมายที่ว่ากระชั้น** คือ ใกล้เข้ามา หรือ ใกล้ชิดเข้ามา มักใช้แก่เวลาหรือเหตุการณ์ (คำนี้ความจริงก็มาจากคำว่า “กระชั้น” ในภาษากลางนั่นเอง แต่ภาษาถิ่นใต้นำมาใช้โดยตัดพยางค์หน้าออก จึงเหลือเพียงคำว่า “ชั้น”)

ดังในประโยคที่ว่า

1. (ทต.) (เวลา**ชั้น**แล้ว ไม่โร้ไซ่เจ้าบ่าวยังไม่มาทีเหลย)
   (ทก.) เวลา**กระชั้นเข้ามาแล้ว** ไม่ทราบทำไมเจ้าบ่าวยังไม่มาอีก
2. (ทต.) (ตำรวจทางหลวงขับรถ**ชั้น**เข้ามาแล้วผมว่าพี่หยุดรถดีหวานะ)
   (ทก.) ตำรวจทางหลวงขับรถ**ใกล้เข้ามาแล้ว** ผมว่าพี่หยุดรถดีกว่านะ
3. (ทต.) (เสือยิก**ชั้น**เข้ามาแล้ว ไซ่ตัวไม่ยิงหมันล่ะ)
   (ทก.) เสือไล่**กระชั้นเข้ามาแล้ว** ทำไมคุณไม่ยิงมันล่ะ

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า คำว่า “ชั้น” นั้นทั้งในภาษากลางและภาษาถิ่นใต้มีใช้ตรงกันเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะใช้เป็นคำนามหรือคำวิเศษณ์ แถมยังใช้ในความหมายที่เหมือนกันอีกด้วย แต่จะมีที่ภาษาถิ่นใต้ใช้หลากหลายกว่าและใช้ในความหมายที่กว้างออกหรือใช้ในหลายความหมายว่า คำว่า “ชั้น” ในภาษากลาง คือ ในกรณีที่ใช้คำว่า “ชั้น” เป็นคำนาม แปลว่า ปิ่นโต และเป็นคำวิเศษณ์ ในความหมายว่า กระชั้น หรือใกล้เข้ามา ซึ่งในภาษากลางไม่มีใช้

ตอนนี้เวลามันก็ชั้น (กระชั้น) เข้ามาแล้ว ผมเห็นจะต้องขอลา เพื่อจะได้ไปศึกษาค้นคว้าหาคำภาษาถิ่นใต้คำใหม่มา “แหลงใต้” กับท่านในฉบับต่อไปนะขอรับ สวัสดีครับ

❑❑❑❑❑❑❑❑